

Име

Държавно лесничейство "Радомир", административна принадлежност РУГ Кюстендил. Лесоустройствен проект 1998 година, ревизионен период 1986-1997.

Местонахождение

ДЛ "Радомир" носи името на град Радомир, където е седалището на неговото административно управление. На север граничи с ДЛ "София", на североизток с ДДС "Витошко" и Народен парк "Витоша", на изток с ДЛ "Самоков", на юг с ДЛ "Дупница" и ДЛ "Кюстендил", на запад с ДЛ "Земен" и на северозапад с ДЛ "Брезник".

ДЛ "Радомир" стопанисва горите в община Радомир и по-голямата част от горите в община Перник. Част от горите в землищата Крапец и Витошко и кметствата Кладница и Боснек се стопанисват от ДДС "Витошко".

Населените места в района на горско стопанство "Радомир" по общини са:

Община Радомир - град Радомир и селата Байкал, Драгомирово, Углярци, Извор, Кленовик, Житуша, Дебели лаг, Жедна, Касилак, село Кондофрей, Чуковец, Гълъбник, Дрен, Горна Диканя, Долна Диканя, Владимир, Старо село, Друган, Стефаново, Долни Раковец, Червена могила, Негованци, Боборази, Кошарите, Поцърненци, Прибой, Николаево, Копаница, Радибош и Борнарево, или 31 на брой;

Община Перник – градовете Перник и Батановци и селата Черна гора, Лесковец, Планиница, Ярджиловци, Богданов дол, Витановци, Мещица, Вискяр, Радуй, Расник, Дивотино, Люлин, Голямо Бучино, Драгичево, Рударци, Кладница, Чуйпетлово, Боснек, Студена и Кралев дол, или 22 на брой.

Географско положение

ДЛ "Радомир" се намира в Западна България. От всички страни е заобиколено от планини. Заема южните склонове на Люлин планина, югозападните склонове на Витоша, Горнодиканските възвишения на Верила планина, северните склонове на Конявска планина, източната част на Радибошките възвишения и югозападните склонове на Вискяр планина. Почти в центъра на стопанството е планината Голо бърдо.

Районът на лесничейството има приблизително формата на равнобедрен трапец, легнал на едната си страна. Дължината от север на юг е около 42 км, а от запад на изток - 41 км.

Релеф

Релефът на територията на ДЛ "Радомир" е твърде разнообразен. Пернишкото хълмисто и Радомирското равно поле са разделени от масива Голо бърдо, който има заоблени била и средно дълбоки сухи долове. В западната част на лесничейството теренът е с ясно изразени хълмисти форми. Планините Люлин, Конявска, Верила и Витоша на юг от Боснек са с ясно изразени била и долове, но без големи денивелации. Частта от Витоша в района на село Чуйпетлово е с ясно изразен водосбор с много стръмни брегове и добре изразени била и долове.

Най-ниската точка на ДЛ "Радомир" е 620 м н.в., а най-високата - връх Карачаир (2208 м.н.в). Гората се качва най-високо в 462 отдел - 2030 м н.в.

Таблица № 1

за разпределението на дървопроизводителната площ според наклона на терена

Степен на наклона	Площ в хектари	%
равно (0-4)	87,3	0,4
полегато (5-10)	598,3	2,5
наклонено (11-20)	8919,8	37,8
стръмно (21-30)	13056,3	55,4
мн.стръмно (над 31)	919,7	3,9
Общо:	23581,4	100,0

Хидроложки условия

Почти цялата територия на ДЛ "Радомир" попада във водосбора на река Струма. Само незначителна част, в района на село Радуй, попада във водосбора на река Блато - ляв приток на река Искър.

Изворите на река Струма са разположени под връх Карачаир. Протича в дълбоко връзана долина. Над село Боснек реката пропада в карстов терен и през лятото няма постоянно водно течение в един участък от около 4 километра. След язовир "Студена" реката тече в широка долина, изцяло в селскостопанския фонд. На много места речното ѝ корито е коригирано и обхванато с диги. По-големи притоци на река Струма са Конска река (протичаща през Пернишкото поле) и река Арката (протичаща през Радомирското поле). Техните корита също в по-голямата си част са коригирани. Други непресъхващи притоци са: река Чехльовска, която изтича от едноименното блато - едно от малкото планински блата в страната; горното течение на река Тополница, обхващаща най-югоизточните части на стопанството и Углярска река, преминаваща през едноименното село.

Останалите рекички и долове са с непостоянен дебит и повечето пресъхват през лятото. Изключение правят високопланинските притоци на река Струма в района на селата Чуйпетлово и Кладница.

Интересен хидроложки обект е Драгичевското езеро (подотдел 47-2) - едно от малкото тектонски езера в България.

В района на ДЛ "Радомир" са изградени два по-големи язовира - "Студена" и "Извор". Освен тях има и редица микроязовири. Язовир "Студена" осигурява питейна и промишлена вода за град Перник и околните села и е с републиканско значение.

Геоложки строеж

В геолого-петрографско отношение районът на ДЛ "Радомир" е твърде разнообразен. Застъпени са всички геологически системи от кватернера до арханкума включително. Най-широко застъпени са терциерните отложения.

Характерна теригенна формация е тази, която изгражда Пернишкия и Бобовдолския палеогенски възглищни басейни. Изградена е от конгломерати, пясъчници, мергели, глини, възглища. От подобни скали, но с по-силно изразена диагенеза и тектонско влияние е формация от мезозойски седименти. Представена е от алтерниращи пясъчници, конгломерати, глинести шисти, мергели и варовици. Има обособени и типично карбонатни участъци от варовици, доломити и прослойки от пясъчливи варовици.

Масивните скали са представени от андезити, сиенити, понционити, гранити и диорити. В югоизточната част на лесничеството се наблюдава метаморфна формация от гнайси и подобни на тях шистозни скали.

Климатични условия

Според класификационната схема на Събев и Станев "Климатични райони на България и техният климат" - 1963 година, територията на ДЛ "Радомир" се намира в Европейско-континенталната климатична област - Умерено-континенталната климатична подобласт и обхваща три климатични района, а именно:

Климатичен район на високите полета на Западна Средна България

Припланински и нископланински климатичен район на Западна Средна България

Планински климатичен район:

- Среднопланинска част
- Високопланинска част

Климатичен район на високите полета на Западна Средна България

Климатичните условия в този район до голяма степен се определят от особеностите на терена - котловинни полета, със значителна надморска височина, оградени от планински възвишения. Въпреки защитата на Стара планина от север нахлуват студени въздушни маси, поради което зимата тук е студена, както в районите на Дунавската равнина. Затворените котловини задържат студените въздушни маси и се създават условия за температурни инверсии. Пролетта е хладна, а през лятото средните температури достигат до 17-20,5°C.

Разпределението на валежните суми е с изразен зимен минимум и летен максимум. През януари около 60% от валежите са от сняг. Снежната покривка се задържа средно 50-60 дни. Многобройните източници на замърсяването на въздуха в района са причина и за чести мъгли през зимата. Вегетационният период продължава 5-6 месеца.

Припланински и нископланински климатичен район в Западна Средна България

Климатичните условия в този район се определят главно от сравнително голямата надморска височина (750-1000 м н.в.), наклонените терени и изложенията.

Зимата е студена и с минимални валежи, но средните минимални температури (от -16°C до -20°C) не са толкова ниски, както в котловинните полета. Снежната покривка се задържа 60-80 дни. Сумата на валежите е малка. Пролетта е хладна и настъпва сравнително късно. Характерни са късните пролетни мразове, които се прекратяват обикновено около 18-20 април. Най-топлият летен месец е юли, когато средната температура на въздуха е около 16,5-19,5°C, но максималната температура не надвишава 34°C. Летните валежи са най-големи, което създава благоприятни условия за овлажняване на почвата през периода на вегетация. Още през първата половина на октомври температурата на въздуха спада под 10°C, а първите есенни мразове настъпват около 20 октомври. Вегетационният период продължава 5-6 месеца.

Планински климатичен район

Този климатичен район се е оформил в районите с надморска височина над 1000 метра. Поради бързото изменение в стойностите на климатичните елементи във вертикално направление, той се разделя на две части: Среднопланинска част до 2000 метра и Високопланинска част - от 2000 до 2200 метра надморска височина.

Зимата в среднопланинската част е студена - средната януарска температура е от -7°C до -3°C, но абсолютните и средните минимални температури не са много ниски, поради наклонения терен, който не позволява задържането и преохлаждането на въздушните маси. Снежната покривка се задържа устойчиво в продължение на 4-5 месеца. Пролетта настъпва късно, с много голяма облачност и чести мъгли. Късните мразове се задържат дълго (до 2 май). Лятото е хладно (средни температури от 10°C до 16,5°C).

Валежните суми в района са доста високи, като най-малко валежи падат през зимата и есента, а валежният максимум е през лятото. Вегетационният период е около четири месеца.

Във високопланинската част на района средната годишна температура е 0,3°C. Средната годишна сума на валежите е най-голяма - 1178 мм, а дните със снеговалеж са 103. Снежна покривка се появява обикновено около 14 октомври и се задържа до 30 май. Вегетационният период е около три месеца.

Данни за температурата на въздуха и за количеството на валежите са представени съответно в *Таблица № 2* и *Таблица № 3*.

*Таблица № 2
за температурата на въздуха*

Климатичен район с надморска височина в метри	Средна годишна температура	Средна годишна абсолютна минимална	Средна годишна абсолютна максимална
Климатичен район на високите полета на Западна Средна България (550-1000 м н.в.)	7,0 / 10,0	-19,0 / -24,0	32,0 / 36,0
Припланински и нископланински климатичен район на Западна Средна България (750-1000 м н.в.)	7,5 / 9,0	-16,0 / -20,0	32,0 / 34,0
Планински климатичен район: Среднопланинска част (1000-2000 м н.в.)	7,0	-20,0 / -21,5	22,0 / 31,0

*Таблица № 3
за количеството на валежите*

Климатичен район с надморска височина в метри	Сума валежи годишно в мм	Месец с максимална валежна сума	Месец с минимална валежна сума
Климатичен район на високите полета на Западна Средна България (550-1000 м н.в.)	545-635	VI	II
Припланински и нископланински климатичен район на Западна Средна България (750-1000 м н.в.)	650-800	VI (V)	II, III
Планински климатичен район	760-1150	VI, V	II

район: Среднопланинска част (1000-2000 м н.в.)			
---	--	--	--

Почви

На територията на ДЛ "Радомир" са установени следните типове и подтипове почви: канелени горски излужени; кафяви горски - светли, преходни и тъмни; планинско-ливадни; хумусно-карбонатни; алувиални; алувиално-делувиални и антропогенни.

Таблица № 4
за разпределението на дървопроизводителната площ по почвени типове

Типове горски почви	Площ в ха	%
алувиална	4,4	-
алувиално-делувиална	47,3	0,2
канелена горска излужена	9340,5	39,6
кафява горска тъмна	1709,7	7,3
кафява горска преходна	4319,2	18,3
кафява горска светла	1050,1	4,4
хумусно-карбонатна	6555,0	27,8
антропогенна	555,2	2,4
Всичко:	23581,4	100,0

Значителни ерозионни процеси са се развили в района на Голо бърдо, а в по-малка степен ерозията е засегнала южните склонове на Витоша и Люлин, както и някои части на Верила. Общата площ на земите от горския фонд, обхванати от ерозия е 5904,5 ха, или 22,0% от площта на стопанството.

Растителност

Закономерните изменения на климата във вертикална посока, водят до закономерни изменения във видовия състав, производителността на насажденията и типове месторастения и очертават горскорастителните пояси и подпояси. Според горскорастителното райониране ДЛ "Радомир" попада в Мизийска област, Крайщенско-Ихтиманска подобласт. Заема един пояс със съответните подпояси в него, а именно:

М-II - Среден планински пояс на горите от бук и иглолистни (600-1800 м.н.в)

М-II-1 - Подпояс на нископланинските гори от горун, бук и ела (600-1000 м.н.в)

М-II-2 - Подпояс на среднопланинските гори от бук, ела и смърч (1000-1500 м.н.в)

М-II-3 - Подпояс на горнопланинските смърчови гори (1500-1800 м.н.в)

Естествената растителност в **подпояса на нископланинските гори от горун, бук и ела** е представена от издънкови гори с участие на благун, цер, горун, бук, габър и други. На хумусно-карбонатни почви участие в състава има и косматият дъб. Характерна особеност за лесничейството е, че тези гори са предимно смесени, с участие на няколко дървесни вида в състава. Това от една страна е фактор, който обуславя по-високата устойчивост на насажденията, но от друга създава предпоставки за нежелана смяна на дървесните видове при неправилно изведени сечи. От създадените култури най-разпространени са тези от черен и бял бор, бреза и акация. По-рядко използвани са дуглазка ела, ясени, липи, тополи, орех, круша, кестен, конски кестен, червен дъб и други. Ефектът е различен за различните видове. По-добро е състоянието на черният бор, брезата и червеният дъб, а по-лошо на акацията, тополите, крушата, белият бор и орехът. На места боровете са се натурализирали и се възобновяват в съседните голи площи.

От храстите са разпространени глог, дрян и келяв габър. Последният на места е изместил естествената растителност, вследствие неправилно стопанисване и е станал основен лесообразувател. В отделни насаждения подлесът затруднява естественото възобновяване.

Подпоясът на среднопланинските гори от бук, ела и смърч обхваща най-високите части на Люлин, Конявска планина и Верила и по-голямата част от Витоша. Естествената растителност е представена от издънкови чисти и смесени букови гори с участие на зимен дъб, габър и трепетлика. Незначително е участието на семенните гори. От създадените култури най-разпространени са тези от бял бор и смърч и по-рядко бреза, дуглазка и черен бор. От храстите са разпространени леска, дрян и ива, които на места затрудняват естественото възобновяване.

В подпояса на горнопланинските смърчови гори естествената дървесна растителност е заменена с тревна, в резултат на пожарите в миналото. Рядко се срещат редини с участие на смърч, бял бор и бук. От храстите са разпространени ива и зелена елша.

Общо за лесничейството може да се каже, че иглолистните насаждения са с вторичен произход (без горнопланинския подпояс).

Таблица № 5

Разпределение на площта по дървесни видове

Дървесни видове	Сегашен състав		Бъдещ състав	
	Залесена площ в ха	в %	Залесена площ в ха	в %
Бял бор	2661,6	12,7	1060,9	5,1
Смърч	41,0	0,2	32,7	0,2
Черен бор	4966,0	23,8	5872,1	28,1
Ела	1,1	-	0,7	-
Бяла мура	-	-	6,2	-
Дуглазка ела	13,4	0,1	13,6	0,1
Лиственица	0,4	-	0,1	-
Бук	2695,9	12,9	3522,5	16,9
Червен дъб	28,9	0,1	66,2	0,3
Зимен дъб	2951,8	14,1	3858,8	18,5
Летен дъб	0,4	-	1,0	-
Благун	1447,1	6,9	1581,1	7,6
Цер	1956,5	9,4	1958,3	9,4
Габър	1974,8	9,5	1303,4	6,2
Бряст	9,4	-	2,8	-
Трепетлика	158,8	0,8	101,2	0,5
Явор	15,6	0,1	33,2	0,2
Бреза	126,1	0,6	125,6	0,6
Мъждрян	47,1	0,2	17,5	0,1
Орех	6,6	-	-	-
Акация	299,8	1,4	280,7	1,3
Космат дъб	680,8	3,3	450,3	2,2
Келяв габър	428,3	2,1	153,6	0,7
Айлант	-	-	1,7	-
Брекиня	1,4	-	15,2	0,1
Върба	22,3	0,1	3,3	-
Джанка	8,8	-	1,2	-
Елша	0,5	-	15,4	0,1
Ива	1,3	-	-	-
Кестен	0,2	-	0,2	-
Конски кестен	3,9	-	6,3	-
Клен	85,2	0,4	61,6	0,3
Круша	19,9	0,1	4,8	-
Турска леска	1,7	-	1,7	-
Дребнолистна липа	5,1	-	11,5	0,1
Едролистна липа	0,7	-	0,5	-
Сребролистна липа	14,7	0,1	128,5	0,6
Люляк	60,1	0,3	44,3	0,2
Махалебка	0,7	-	0,7	-
Мекиш	0,2	-	-	-
Офика	0,3	-	0,1	-
Череша	11,4	0,1	6,3	-
Шестил	1,0	-	1,5	-
Явор негундо	0,3	-	0,3	-
Американски ясен	44,9	0,2	33,9	0,2
Планински ясен	35,5	0,2	50,7	0,3
Бяла топола	1,1	-	-	-
тп Vachelieri	24,1	0,1	8,9	-
тп I-214	13,4	0,1	-	-
тп Regenerata	1,9	-	-	-
Златен дъжд	2,1	-	2,1	-
Ябълка	3,7	-	1,1	-
Птиче грозде	3,5	-	3,5	-
Мукина	14,2	0,1	14,3	0,1
ВСИЧКО	20895,5	100,0	20862,1	100,0

Характеристика на горския фонд

Общата площ на ДЛ "Радомир" е 27159,8 ха, в това число горски пасища 305,2 ха. Освен лесоустройственият проект на лесничеството са разработени още:

1. Лесоустройствен проект на горите, предоставени от държавния горски фонд (ПГФ) с обща площ 581,2 ха, от която 516,4 ха залесена и 64,8 ха незалесена.
2. Лесоустройствен проект на горите, създадени върху селскостопански фонд (ССФ) с обща залесена площ 397,0 ха.
3. Лесоустройствен проект на изключените и неустроени гори (Изкл.) с обща залесена площ 214,9 ха.
4. Лесоустройствен проект на горските пасища (ГП) с обща площ 305,2 ха, от която 185,0 ха залесена и 120,2 ха незалесена.
5. Допълнителен свитък на горите и горските площи, отиващи към горско стопанство "Земен" с обща площ 346,6 ха, от която 305,3 ха гори с държавно значение, 33,2 ха гори ПГФ и 8,1 ха неустроени гори.

Със заповеди и разпореждания на Министерския съвет, МГГП и КГ са предоставени площи на други ведомства, без площта да се изключва от държавния горски фонд. Общо площта, предоставена на други ведомства е 104,3 ха, от която 20,2 ха залесена и 84,1 ха незалесена.

Таблица № 6

Разпределение на общата площ по вид на земите

Вид на земите	Площ в ха	%
Залесена площ	20895,5	77,9
Незалесена дървопроизводителна площ	2685,9	9,9
Недървопроизводителна площ	3273,2	12,2
Горски пасища	305,2	-
ОБЩО:	27159,8	100,0

Таблица № 7

Разпределение на общата/залесената площ по вид на горите

Вид на горите	Площ в ха	%
Иглолистни	12389,1 / 8321,3	45,6 / 39,8
Широколистни високоствъблени	784,2 / 428,5	2,9 / 2,1
За реконструкция	2761,5 / 2013,9	10,2 / 9,6
Издънкове за прерастване	-	-
Издънкове за превръщане	10940,2 / 9880,9	40,3 / 47,3
Нискоствъблени	284,8 / 250,9	1,0 / 1,2
ВСИЧКО:	27159,8 / 20895,5	100,0

По-голямата част от горите са със специално предназначение – 13933,4 ха, или 51,3% от общата площ, от която залесената е 9912,3 хектара. Горите с дървопроизводителни и средообразуващи функции заемат площ от 12921,2 ха (47,6%), от която 10983,2 ха е залесена. Горските пасища са с площ 305,2 ха (1,1%) и са само със стопанско предназначение.

Разпределението на горите и голите горски площи по групи гори и функции е дадено в Таблица № 8.

Таблица № 8

Разпределение на общата площ по групи гори и функции

Групи гори	Иглолистни		Широколистни		Всичко	
	обща площ	залесена	обща площ	залесена	обща площ	залесена
ДС Функции	4778,0	3505,1	8143,2	7478,1	12921,2	10983,2
Защитни	3622,1	2482,5	1191,9	946,9	4814,0	3429,4
Рекреационни	2307,1	1573,5	2220,4	1983,4	4527,5	3556,9
Защитени	1673,1	727,2	2831,6	2107,2	4468,7	2834,4
Други	44,8	33,0	78,4	58,6	123,2	91,6
Общо ЗРЗТ	7611,1	4816,2	6322,3	5096,1	13933,4	9912,3
Общо ДСФ+ЗРЗТ	12389,1	8321,3	14465,5	12574,2	26854,6	20895,5
Горски	-	-	305,2	-	305,2	-

пасища						
ОБЩО	12389,1	8321,3	14770,7	12574,2	27159,8	20895,5

В лесоустройственият проект от 1986 година е предвидено общо ползване в размер на 185875 куб.м (средно годишно 15490 куб.м), от което 5705 куб.м годишно от главни сечи и 9785 куб.м годишно от отгледни сечи и санитарни сечи. Отсечени са общо 200597 куб.м (средно годишно 16720 куб.м) или 107,9% от предвиденото. Изпълнението от главни сечи е 52552 куб.м (ср. год. 4380 куб.м) или 28,3%, а от отгледни и санитарни сечи 148045 куб.м (ср. год. 12340 куб.м) или 79,6% от предвиденото. Настоящото лесоустройство предвижда общ добив от 258750 куб.м без клони или средно годишно 25875 куб.м – 8060 куб.м добив от главни сечи и 17815 куб.м от отгледни и санитарни сечи.

Санитарно състояние на гората

Общото състоянието на горите в района на ДЛ "Радомир" е добро – 92,2% от дървостойките не са засегнати.

По-често наблюдавани са следните повреди:

съхнене на иглиците - среща се при белия бор (23,6%), черния бор (12,9%), дуглазката (15,7%), смърча (2,9%) и лиственицата (100,0%). Причините са комплексни, но най-важни са неподходящите месторастения (най-вече за белия бор) и неизведените отгледни сечи, както и засушаването през последните 10-15 години.

суховършия - засегнати са предимно издънкови дъбови гори - зимен дъб (40,7%), блягун (35,0%) и цер (34,8%) и по-малко габър (20,9%) и бук (16,0%). Основни причини са отслабването на жизнените функции на издънковите гори в комбинация с относителното им застаряване. Сравнително засегнати са и трепетликата (37,5%) и акацията (19,0%), като при тях основна причина се явява несвоевременното извеждане на голи сечи.

повреди от насекоми - засегнати са преди всичко дъбовите издънкови гори на юг от селата Жедна и Кондофрей, като блягуна е засегнат 12,6%, зимния дъб – 9,6% и цера – 5,7%. Повредата се изразява в нагриване на листата от дъбова листоврътка, педомерка и по-рядко гъботворка.

През ревизионния период в ДЛ "Радомир" е имало нападения от ръждива борова оса, борова процесия, зимна летораслозавивачка, буков скокльо, педомерка, листоврътка, а от гъбните заболявания - коренова гъба. Последната съпътства боровите култури през целия период, но в малки размери и борбата с нея се води чрез извеждане на санитарни сечи. Нападенията от ръждива борова оса е имало в началото на ревизионния период. След период на затишване, през 1996 година от избухва с нова сила, като обхваща голяма част от лесничеството. Още по-тежко е положението през 1997 година. От направеното лесопатологично обследване са установени нападения на листоврътка, педомерка, ръждива борова оса, буков скокльо и борова процесия на площ от 3110 хектара.

Наблюдава се тенденцията към увеличаване на броя на нарушенията през последните пет години. В някои райони на лесничеството има значително над средното число нарушения. Така в района на селата Углярци и Извор и град Перник е значително количеството на незаконните сечи. Най-много са съставените актове за незаконна паша в землищата на село Друган, квартал Калкас и град Перник.

През ревизионния период са станали 15 пожара, като общата опожарена площ е 240,2 ха. Особено тежко е положението през последните пет години, когато са станали 13 пожара.

Странични ползвания

Таблица № 9

За страничните ползвания

Странични ползвания	Мярка	Предвидено по ЛУП (1986-1997) средногодишно	Реализирано средногодишно	Предвидено по ЛУП (1998-2007) средногодишно
Паша - площ	хектари	9345,4	9345	16427,9
Едър добитък	брой	6262	568	16428
Дребен добитък	брой	37381	27399	82139
Сено	тона	90-100	52	20

Горски плодове	тона			3
Билки	тона	5-10	4,750	15
Гъби	тона			7
Елхи	брой	20000	8030	15000

Лечебни растения

В района на ДЛ “Радомир” има голямо разнообразие на лечебни растения. По-голяма част от тях са тревисти растения и по-малка - храсти или дребни дръвчета. Срещат се единично или като популации с различна големина. По-известните лечебни растения на територията на лесничеството са:

Глог (*Grataegus monogina* Jacq.) Среща се навсякъде като подлес в изредените дъбови гори, единично и на групи по голите площи, обрасли с тревна растителност.

Обикновен дрян (*Cornus mas* L.) Расте разпръснато или групово в смесени дъбови гори, където се явява като подлес, както и из храсталаци и скалисти склонове.

Шипка (*Rosa canina* L.) Расте по периферията на гората, голините и поляните.

Смрадлика (*Cotinus coggygia* Scop.) Расте по сухи и каменисти почви, храсталаци и дъбови гори. Образува и самостоятелни вторични съобщества на мястото на унищожени дъбови и други гори (отдели 56; 176; 178). Една от популациите на вида е включена в резервата “Острица” (отдели 101; 166).

Кисел трън (*Berberis vulgaris* L.) Расте по сухи каменисти места, храсталаци и разредени гори, предимно на варовита скална основа. Видът е под закрила (резерват “Острица”).

Горицвет (*Adonis vernalis* L.) Расте по сухи каменисти, най-често варовити места, в тревни, по-рядко в разредени храсталачни съобщества. Вид под закрила. Част от популациите са включени в резерват “Острица”.

Мащерка (*Thymus* sp.) Расте по слънчеви скалисти места, поляни, голини и просеки.

Малина (*Rubus idaeus* L.) Расте из храсталаци и като подлес в широколистни и иглолистни гори, а понякога образува самостоятелни съобщества на територията на сечища, ветровали, пожарища, край пътища и други (отдели 55; 434; 435).

Обикновен риган (*Origanum vulgare* L.) Расте из храсталаци, разредени гори и горски поляни.

Бял пелин (*Artemisia alba* Turra.) Расте по сухи, варовити, често силно ерозирани терени. Едни от главните находища са в районите на Голо бърдо и Конявска планина.

Понтийски пелин (*Artemisia pontica* L.) Расте по сухи каменисти, често варовикови терени. Отделни малки популации на това рядко растение, разпръснати и често смесени с тези на белия пелин има в Люлин и Голо бърдо.

Исоп (*Hyssopus officinalis* L.) Образува малки туфести групи, изграждащи силно разредени и с малки площи популации върху сухи, варовити и каменисти тревисти места. Вид под закрила (по варовитите скали около село Боснек).

Пясъчна самодивска трева (*Peucedanum arenarium* subsp. *neumayeri*) Расте по сухи тревисти и каменисти места, като елемент на тревни и храстови съобщества.

Планинска чубрица (*Satureja montana* L.) Расте по сухи ерозирани храсталачни и каменисти места. Образува и самостоятелни съобщества (резерват “Острица”).

Черен бъз (*Sambucus nigra* L.) Расте по влажни сенчести места, край реките и потоците, почти винаги в близост до населените места, върху богати почви.

Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* L.) Расте по открити, предимно слънчеви и каменисти места.

Левурда (*Allium ursinum* L.) Расте по сенчести влажни места в широколистните гори с доминиране главно на бук и обикновен габър (отдели 309; 314).

Жълт равнец (*Achillea clypeolata* Sibth. et Sm.) Расте по скалисти, каменисти, затревени и храсталачни места или в разредени гори, горски поляни и покрайнини. Една от популациите му е включена в резервата “Острица”.

Видове от “Червена книга на НР България” и защитени от закона

Растенията, включени в Червената книга на България и срещащи се на територията на ДЛ “Радомир”, са над 30 вида. Това са главно тревисти растения и единични храсти или малки дръвчета. Разпространени са единично или групово в отделни находища на месторастения, отговарящи на биологичните им особености.

Изчезнали видове

Розмаринолистна върба (*Salix. rosmarinifolia L.*) Унищоженото находище се намира в блатото при село Байкал. Видът е обитавал дълбоководни участъци, където е образувал малки петна.

Блатна самодивска трева (*Peucedanum palustre L.*) Многогодишно тревисто растение, обитаващо заблатени места и блата на 650 метра надморска височина. Намерен еднократно през 1947 година в Чехльовото блато край село Байкал.

Застрашени видове

Урумово лале (*Tulipa urumoffii Hayek.*) Многогодишно луковично растение. Среща се единично в проредени храсталачни съобщества върху суха каменлива почва с плитка варовита скала. Популация на вида е включена в резерват "Острица". Български ендемит.

Петтичинкова върба (*Salix pentandra L.*) Висок храст или дърво. Среща се в заторфени блата и мочурища (село Байкал, Чехльово блато).

Скална гъшарка (*Arabis nova Vill.*) Едногодишно или двугодишно растение. Обитава каменисти и скалисти места в поясите на дъбовете и бука.

Йорданов лопен (*Verbascum jordanovi Stef. - Gat.*) Двугодишно тревисто растение, обитаващо сухите тревисти места.

Популацията край град Батановци е под защита. Български ендемит.

Розов божур, Самодивски божур (*Paeonia mascula L.*) Многогодишно тревисто растение. Среща се из сечища и храсталаци, по сенчести места върху добре развити, свежи до умерено влажни почви, в горски съобщества с доминиране на цер, горун, обикновен габър и обикновен бук, в дъбовите и буковия пояси. Среща се единично и на малки групи. (отдел 289-1 и съседните подотдели).

Урумов лопен (*Verbascum urumovii Stoj. et Acht.*) Двугодишно тревисто растение. Среща се в района на хижа "Славеите" и хижа "Орлите", връх Острица. Част от находището на Голо бърдо попада в резерват "Острица". Български ендемит.

Редки видове

Чуплива гаудиния (*Gaudinia fragilis L.*) Едногодишно тревисто растение. Среща се върху умерено или много влажни наносни алувиално-ливадни, глинеесто-песъчливи или канелени горски почви. Участва в мезофитни тревни съобщества край пътищата и в горските поляни сред дъбови гори (край шосето за град Кюстендил към южната част на блатото, близо до село Байкал).

Купанов лук (*Allium cupanii Rafin.*) Многогодишно луковично растение.

Среща се единично или на групи по сухи каменливи тревисти и храсталачни места с плитка почва на варовити терени.

Източна ведрица (*Fritillaria orientalis Adams.*) Многогодишно луковично растение. Среща се из храсталаци, горски поляни и пасища. Някои от популациите на вида попадат в резервата "Острица".

Оливиеров минзухар (*Crocus olivieri J.Gay.*) Многогодишно тревисто растение с грудколуковица. Расте по сухи припечни тревисти места и разредени храсталаци в хълмистите равнини и ксеротермния дъбов пояс.

Кълбест салеп (*Orchis globosa L.*) Многогодишно тревисто растение с грудковидни корени. Обитава по-влажни планински ливади и редки храсталаци над 1200 метра надморска височина.

Кичест блатняк (*Caltha polypetala Hochst.*) Многогодишно тревисто растение. Среща се из мочурищата и блатата в низините и долния планински пояс.

Междинна аубриета (*Aubrieta intermedia Heldr. et Orph.*) Многогодишно тревисто растение. Участва в състава на смесени скални съобщества (около село Байкал).

Вилмотианов клин (*Astragalus wilmottianus Stoj.*) Многогодишно тревисто растение. Български ендемит. Расте върху сухи каменливи и сипейни варовикови терени с плитка, скелетна хумусно-карбонатна почва. Проявява качества на пионерен елемент. Образова разредени популации, съставени от отделни туфи или от повече или по-малко плътни петна.

Жлезист гръмотрън (*Ononis adenotricha Boiss.*) Многогодишно тревисто растение. Обитава сухи тревисти и каменливи места на варовит терен от равнините до буковия пояс.

Блатно секирче (*Lathyrus palustris L.*) Многогодишно тревисто коренищно растение. Среща се из заблатени и мочурливи места край блата до към 1000 метра надморска височина (село Байкал).

Едроцветно секирче (*Lathyrus grandiflorus* Sibth.) Многогодишно тревисто коренищно растение. Популациите са малки със слаба плътност.

Червена (Кавказка) липа (*Tilia rubra* DC.) Дърво, растящо по сенчести и стръмни склонове със северно и североизточно изложение. Участва в състава на смесени широколистни гори в дъбовия пояс.

Длановиден ветрогон (*Eryngium palmatum* Pane et Vis.) Двугодишно или многогодишно коренищно растение. Среща се единично или на групи по тревисти поляни, храсталаци и гори на варовити терени в планините до 1000 метра надморска височина. Находището на Голо бърдо се намира в резервата "Острица" (отдел 101; 166).

Хуеция (*Huetia cynapiodes* Guss.) Многогодишно тревисто растение с грудка. Среща се с единични екземпляри по сухи ливади, пасища и каменливи поляни.

Кахрис (*Cachrys alpina* Bieb.) Многогодишно тревисто растение. Единични екземпляри се срещат на сухи каменисти склонове и скали на плитките хумусно-карбонатни почви, винаги на варовита основа (над хижа "Орлите" - отдел 159).

Жълта урока (*Vupleurum flavum* Forskal.) Едногодишно тревисто растение. Среща се по сухи тревисти, песъчливи и каменисти места, пасища и пустеещи земи.

Жерардова урока (*Vupleurum gerardi* All.) Едногодишно тревисто растение. Обитава сухи тревисти и каменливи места, редки храсталаци, синори и крайпътни терени в равнините и по склоновете на планините от 150 до към 600 метра надморска височина.

Силаум (*Silaum silaus* L.) Многогодишно тревисто растение. Среща се в умерено влажни до мочурливи ливади, а понякога и в храсталаци в планините.

Загърличев срамник (*Laserpitium siler* L.) Многогодишно тревисто растение. Мозаично се среща по сухи каменливи и стръмни склонове в иглолистния подпояс на варовити терени.

Блатно пропадниче (*Pedicularis palustris* L.) Двугодишно полупаразитно тревисто растение. Обитава мочурливи ливади и тресавища от 500 до 1000 метра надморска височина (село Байкал, бившето Чехльово блато).

Сръбско звънче, Сръбска камбанка (*Edraianthus serbicus* Kern.) Многогодишно тревисто растение. Балкански ендемит. Среща се по скални пукнатини и варовити сухи, силно ерозирани каменливи терени с плитка хумусно-карбонатна почва от 800 до 1400 метра надморска височина. Участва в разреждени съобщества на Далматинска власатка, Ниска острица и други.

Планински пелин (*Artemisia pontica* L.) Многогодишно тревисто растение. Среща се по песъчливи места и сухи припечни терени (под връх Острица).

Балканска козя брада (*Tragopogon balcanicus* Vel.) Двугодишно тревисто растение. Балкански ендемит. Расте на припечни каменисти варовити склонове и сухи тревисти места с различни почви в предпланинските и планински райони.

В района на ДЛ "Радомир" се срещат и няколко ендемити, които не са записани в Червената книга на България:

Българска горчивка (*Gentianella bulgarica* Holub.) Балкански ендемит. Расте по тревисти каменисти места, ливади и пасища в буковия, иглолистния и субалпийски пояс между 800 и 2500 метра надморска височина.

Тракийско омразниче (*Onosma thracica* Vel.) Български ендемит. Расте по сухи тревисти места, главно на варовити терени върху хумусно-карбонатни и излужени канелени горски почви в ксеротермния дъбов пояс.

Балканска перуника (*Iris reichenbachii* Heuff.) Балкански ендемит. Расте по сухи и каменисти, най-често варовикови места от предпланинския до субалпийския пояс между 700 и 2200 метра надморска височина, върху хумусно-карбонатна, плитка, често силно ерозирана почва.

Освен посочените вече застрашени от изчезване и ендемични видове, на територията на резерват "Острица" се срещат и следните защитени растения:

Триръбеста жълтуга (*Gentiana triangularis* Kit.)

Скален равнец (*Achillea ageratifolia* S.S.)

Скална млечка (*Euphorbia rupestris* Friv.)

Гръцко плюскавиче (*Silene graeca*)

Австрийска мукина (*Sorbus austriaca* Beck.) Рядък вид, срещан у нас единствено в Голо бърдо и Средни Родопи.

Сенниковидна мукина (*Sorbus umbellata* Dest.) Среща се във Витоша (отдел 425).

Мукините нямат стопанско значение, но плодовете им се използват за храна от различни животни.

Защитени територии

На територията на ДЛ "Радомир" се намират следните защитени природни обекти:

Резерват "Острица", обявен със заповед № 318/20.02.1961 на ГУГ и допълнен със заповед № 775/29.03.1972 с обща площ 136,3 хектара. Територията на резервата попада в три землища - на квартал Калкас, град Радомир и село Кралев дол. Растителността има естествен семенен произход. Дървесните видове, които се срещат са: бук, габър, космат дъб, келяв габър, брекиня, мъждрян, череша, обикновена и австралийска мукина, цер, дребнолистна липа. Възрастта им варира от 60 до 97 години. На територията на резервата се срещат над 300 вида растения - защитени, ендемити и реликтни видове: урумово лале, перуники, лопен, ветрогон, балканска мъртва коприва, гръцко плюскавиче, трилистна жълтуга, скален равнец, скална млечка и други. От животинските видове се срещат зайци, диви прасета, катерици, лисици, гущери, змии.

Буферна зона на резерват "Острица", обявена със заповед № 1062/21.11.1986 на КОПС с обща площ 119,2 хектара.

Народен парк "Витоша", обявен с ПМС № 621/01.08.1952 и разширен със заповед № 1075/23.11.1981 на КОПС. На територията на ДЛ "Радомир" попада само част от парка – 4314,5 ха (отдели: 63-73; 196-204; 370; 371; 410; 422-442; 453-455; 462-468).

Природна забележителност "Вековна дъбова гора в местността "Янковец", обявена със заповед № 3039/03.10.1974 на МГГП с обща площ 2,2 хектара. елта е запазване на вековната гора от зимен дъб край село Колош.

Природна забележителност "Група вековни дървета от цер" край село Чуковец, обявена със заповед № 1126/08.08.1981 на МГГП. Площ няма. Таксационните данни на дърветата са следните:

- Цер с рег. № 1322 - възраст 400 години, височина 12 метра, диаметър на гръдна височина – 1,30 метра;
- Цер с рег. № 1323 - възраст 150 години, височина 10 метра, диаметър на гръдна височина – 1,30 метра.

Природна забележителност "Група вековни дървета от зимен дъб" край село Чуковец, обявена със заповед № 1126/08.08.1981 на МГГП. Площ няма. Таксационните данни на дърветата са следните:

- Зимен дъб с рег. № 1324 - възраст 300 години, височина 15 метра, диаметър на гръдна височина 1,50 метра;
- Зимен дъб с рег. № 1325 - възраст 150 години, височина 12 метра, диаметър на гръдна височина 0,61 метра;
- Зимен дъб с рег. № 1326 - възраст 200 години, височина 15 метра, диаметър на гръдна височина 0,75 метра;
- Зимен дъб с рег. № 1327 - възраст 200 години, височина 16 метра, диаметър на гръдна височина 0,83 метра.

Природна забележителност "Вековно дърво Летен дъб" край село Боснек, обявена със заповед № 702/04.04.1961 на ГУГ към МС. Площ няма. Дървото е с рег. № 183 - възраст 520 години, височина 12 метра и диаметър на гръдна височина 1,60 метра.

Природна забележителност "Естествено находище на див божур", обявена със заповед № 3039/03.10.1974 на МГГП с площ 1,3 ха. Находището се намира на поляна с южно изложение и наклон 6° в местността "Янковец". Надморската височина е 1250 метра, а почвата - хумусно-карбонатна, глинесто-песъчлива, бедна, суха.